

Een Vliegende Start in het Hoger Onderwijs

Een reflectie op het proefschrift

Sanne G.A. van Herpen

Erasmus Universiteit Rotterdam

Samenvatting: Gezien de relatief hoge uitval in het eerste studiejaar, heeft Sanne van Herpen in haar proefschrift 'A Head Start into Higher Education' (2019) bestudeerd hoe studenten de overgang naar het hoger onderwijs (HO) ervaren en welk type ondersteuning effectief kan zijn. Participanten in alle studies waren studenten met een afgeronde voorbereidend wetenschappelijk onderwijs vooropleiding die direct doorstroomden in een bachelor-programma aan een Nederlandse HO-instelling. Uit een kwantitatieve studie blijkt dat studenten verschillende redenen hebben om naar de universiteit te gaan (bijvoorbeeld loopbaanperspectief of voor persoonlijke ontwikkeling), maar dat deze geen invloed lijken hebben op hun eerstejaars studiesucces. Uit een kwalitatieve longitudinale studie blijkt dat eerstejaarsstudenten konden worden getypeerd als actieve leerders, passieve leerders, passieve laagpresteerders en onzeker worstelde leerders gebaseerd op hun gerapporteerde studie-inzet, geloof in eigen kunnen en behaalde prestaties voor en na de poort. Tenslotte blijkt uit een quasi-experimentele studie dat studenten die deelnamen aan een 'pre-academic programme'-interventie kwalitatief betere student-docent interactie en student-peer interactie rapporteerden, hogere cijfers op het eerste tentamen behaalden en een hoger gemiddeld eindcijfer in jaar 1 behaalden dan studenten die niet aan de interventie deelnamen. Bovenstaande bevindingen zijn relevant voor het ontwikkelen van effectieve transitieprogramma's en voor het stimuleren van studiesucces in het HO.

Trefwoorden: Transitie VO-HO; Studiesucces; Studie-inzet; Geloof in Eigen Kunnen; Interactie.

Corresponderende auteur: Sanne van Herpen vanherpen@risbo.eur.nl

Artikel ontvangen [03-09-2019]; geaccepteerd [30-01-2020]; online gepubliceerd [01-09-2020]

Probleem en context

Een goede start maken in het hoger onderwijs is belangrijk voor het studiesucces van studenten. Studenten die goede cijfers behalen op hun eerste tentamens hebben bijvoorbeeld meer kans om het eerste studiejaar te halen dan studenten die zakken voor hun eerste tentamens (Baars, 2009). Elk jaar stopt echter 20 tot 30 procent van de eerstejaarsstudenten met hun studie (Inspectie van het Onderwijs, 2017; Vlaamse Regering, 2014). Goed starten is dus belangrijk maar ook uitdagend voor eerstejaarsstudenten. In deze reflectie wordt beknopt toegelicht wat is onderzocht in het proefschrift 'A Head Start into Higher Education' (van Herpen, 2019) waarin de volgende vraag centraal stond: hoe kunnen studenten worden ondersteund om een succesvolle overstap te maken van het voortgezet onderwijs (VO) naar het hoger onderwijs (HO)?

Studenten ervaren verschillende uitdagingen als ze overstappen van het VO naar het HO, zoals het kiezen van de juiste opleiding, het opbouwen van een nieuw sociaal netwerk met medestudenten en docenten, het krijgen van vertrouwen in hun academische competenties en het leveren van de juiste inzet om te voldoen aan de eisen van het HO (o.a. Gale & Parker, 2014; Harvey, Drew, & Smith, 2006; Tinto, 2012). HO-instellingen ondersteunen eerstejaarsstudenten hierbij middels verschillende activiteiten zoals studiekeuzevoorlichting, matchingsactiviteiten en overbruggingsprogramma's (o.a. Cabrera, Miner, & Milem, 2013; Hatch & Bohlig, 2016; Keup, 2005; Porter & Swing, 2006). Er is echter nog weinig wetenschappelijk onderzoek gedaan naar hoe studenten de overstap naar het HO ervaren en welke ondersteuning effectief is (cf. Coertjens, Brahm, Trautwein, & Lindblom-Ylänne, 2017a; Porter & Swing, 2006; Sablan, 2014).

In dit proefschrift zijn drie uitdagingen bestudeerd waarmee studenten geconfronteerd worden tijdens de overstap van het VO naar het HO, en hun eerstejaarsstudiesucces kunnen beïnvloeden, te weten; 1) het kiezen van een studie, 2) het opbouwen van relaties met medestudenten en docenten en het ontwikkelen van een thuisgevoel op de universiteit, en 3) het reguleren van het geloof in eigen kunnen en studie-inzet. Het doel was om inzicht te krijgen in deze processen, zodat studenten beter kunnen worden ondersteund tijdens de overstap van het VO naar de universiteit. Dit kan hun academisch succes in het eerste jaar op de universiteit verbeteren.

Hiernavolgend worden eerst kort de gebruikte onderzoeksmethoden beschreven. Vervolgens worden de belangrijkste resultaten per overstap-uitdaging toegelicht, inclusief de beperkingen van het verrichtte onderzoek. Daarnaast worden de implicaties van het proefschrift voor onderzoek en de onderwijspraktijk toegelicht. Tot slot volgt een conclusie.

Onderzoeksmethoden

In het proefschrift zijn de volgende concepten onderzocht: het geloof in eigen kunnen (in het Engels: *academic self-efficacy belief*), studie-inzet (in het Engels: *effort for learning*), student-docent interactie en student-medestudent interactie (in het Engels: *student-faculty interaction / student-peer interaction*), thuisvoelen (in het Engels: *sense of belonging*), en de studieprestaties van eerstejaarsstudenten (i.e. cijfers behaald in het eerste jaar, gemiddeld behaald cijfer in het eerste jaar en geslaagd of gezakt voor het eerste jaar). Verschillende kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden zijn gebruikt, wat een genuanceerd en verdiepend beeld over de transitie naar het HO oplevert.

Ten eerste hebben we met kwantitatieve vragenlijstdata (N= 543) de studiekeuzemotieven van studenten, hun studie-inzet op het vwo, hun geloof in eigen kunnen om goed te presteren op de universiteit en hun studieprestaties in het eerste jaar op de universiteit onderzocht (zie ook van Herpen, Meeuwisse, Hofman, Severiens, & Arends, 2017; van Herpen, 2019, Hoofdstuk 2). Deze data zijn verzameld via de Instroommonitor (de voorloper van de huidige Studiekeuzecheck-vragenlijst) van de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) en via de universitaire studentadministratie.

Ten tweede hebben we middels herhaalde interviews 'voor en na de poort' (N = 34) bestudeerd hoe de prestaties, de studie-inzet en het geloof in eigen kunnen bij eerstejaarsstudenten ontwikkelen (zie van Herpen, 2019, Hoofdstuk 3). Studenten zijn drie maanden voor het vwo-eindexamen geïnterviewd over hun studiekeuzegedrag en leergedrag, en dezelfde studenten zijn nogmaals geïnterviewd over dezelfde onderwerpen drie maanden na de start op een Nederlandse universiteit. Op basis van waargenomen veranderingen binnen individuele personen over tijd konden verschillende studentprofielen worden geïdentificeerd.

Ten derde hebben we op quasi-experimentele wijze de effecten van een *Pre Academic Programme* bestudeerd op enerzijds het interactiegedrag, het thuisvoelen en de studieprestaties van eerstejaarsstudenten (zie ook van Herpen et al., 2019; van Herpen, 2019, Hoofdstuk 4, *nexp.grp* = 58, *ncntrlgrp* = 237). Anderzijds zijn de effecten van het *Pre Academic Programme* op het geloof in eigen kunnen, studie-inzet en studieprestaties van studenten bestudeerd (van Herpen, 2019, Hoofdstuk 5, *nexp.grp* = 58, *ncntrlgrp* = 62). Participanten waren eerstejaarsstudenten van de voltijd bacheloropleiding Nederlands Recht, Financieel Recht of Criminologie. Zij konden zich vrijwillig aanmelden voor deelname aan het *Pre Academic Programme*. Degenen die deelnamen (experimentele groep) zijn vergeleken met studenten uit hetzelfde cohort die niet deelnamen (controlegroep). De interventie vond plaats twee weken voor de start van het

academisch jaar. Alle studenten vulden een vragenlijst in tijdens aanmelding voor de EUR (i.e. de pre-test) en aan het einde van het eerste onderwijsblok op de universiteit (i.e. de post-test).

Samenvatting van de resultaten

Vorbereiden op een succesvolle transitie: de rol van studiekeuzemotieven

Studiekeuzemotieven verwijzen in dit onderzoek naar redenen van studenten om te gaan studeren aan een universiteit. Motieven waren bijvoorbeeld carrièreperspectief, persoonlijke ontwikkeling, conformeren aan sociale verwachtingen, aantrekkelijkheid van de universitaire instelling, aanbevolen door anderen, en locatie. Vervolgens is onderzocht in hoeverre deze studiekeuzemotieven (gemeten voor de poort, i.e. voordat ze daadwerkelijk studeren aan een universiteit) gerelateerd zijn aan de studieprestaties van studenten in het eerste jaar op de universiteit. De resultaten toonden aan dat de studiekeuzemotieven van eerstejaarsstudenten niet voorspelden hoe goed ze presteerden op de universiteit. In andere woorden: aspecten die studenten bij aanmelding voor een studie van belang achten zoals bijvoorbeeld persoonlijke ontwikkeling, voorspellen niet hoe goed zij zullen presteren in het eerste jaar. Eerdere onderzoeken (Guay & Vallerand, 1996; Guiffrida, Lynch, Wall, & Abel, 2013; Vallerand, Fortier, & Guay, 1997) vonden wel een significant verband tussen studiekeuzemotieven en studiesucces, maar deze onderzoeken maten de studiekeuzemotieven op het moment dat studenten al studeerden aan de betreffende universiteit en niet voor de start in het HO zoals wij hebben gedaan. Een studie van Kember, Hong en Ho (2008) toonde aan dat de studiekeuzemotieven van studenten veranderen over de tijd en worden bepaald door bijvoorbeeld hoe studenten hun studie ervaren. Men zou daarom kunnen concluderen dat de motivatie van studenten om met een studie te starten van beperkte waarde is voor HO-beleid gericht op verhoging van het eerstejaars studierendement. Vooral tijdens de overgang naar het HO zouden de redenen van studenten om naar de universiteit te gaan kunnen veranderen als gevolg van de vele nieuwe ervaringen die zij opdoen in deze periode.

Studenten ondersteunen bij het opbouwen van nieuwe relaties

In dit proefschrift is met een quasi-experimentele studie bestudeerd of de kwaliteit van interacties tussen studenten en docenten, en de kwaliteit van interactie tussen studenten onderling kan worden verbeterd met een *Pre Academic Programme* (i.e. een transitie-

interventie) uitgevoerd voordat studenten daadwerkelijk starten in het HO. Eerdere studies hebben het belang aangetoond van interacties tussen studenten en docenten voor leren en presteren (Schneider & Preckel, 2017) en van het positieve effect van transitieprogramma's op studiesucces (bijvoorbeeld Cabrera et al., 2013; Porter & Swing, 2006). Onze bevindingen tonen aan dat studenten die deelnamen aan het *Pre Academic Programme* meer constructieve communicatie met docenten over studie-gerelateerde zaken rapporteerden, en pro-actiever medestudenten voor studie-gerelateerde samenwerking en voor informele interactie benaderden dan studenten die niet deelnamen aan de interventie. Daarnaast bleken studenten die hadden deelgenomen aan het *Pre Academic Programme* hogere cijfers op hun eerste tentamen te behalen en een hoger gemiddeld eindcijfer in het eerste jaar te behalen dan studenten die niet hadden deelgenomen aan het programma. Deze resultaten bevestigen eerdere onderzoeksbevindingen dat transitieprogramma's het contact van studenten met hun leeromgeving en hun studieprestaties kunnen verbeteren (bijvoorbeeld Cabrera et al., 2013; Porter & Swing, 2006).

Overstappen naar de universiteit: de rol van het geloof in eigen kunnen

Het geloof in eigen kunnen van studenten wordt gezien als een van de belangrijkste voorspellers van studiesucces in het HO (bijv. Honicke & Broadbent, 2016; Richardson, Abraham, & Bond, 2012) en verwijst naar het vertrouwen van studenten in zichzelf om goed te presteren in het eerste jaar op de universiteit (Bandura, 1997). In dit proefschrift constateerden we ten eerste dat het geloof in eigen kunnen van vwo6-ers gemeten 'voor de poort' niet correleert met hun studieprestaties 'na de poort' in het eerste jaar op de universiteit. Ten tweede bleek uit de quasi-experimentele studie dat het *Pre Academic Programme* niet kon tegenhouden dat het geloof in eigen kunnen van studenten daalde in het eerste onderwijsblok op de universiteit. Ten derde constateerden we, in tegenstelling tot wat eerder onderzoek aantoonde (Richardson et al., 2012; Robbins et al., 2004; van Rooij, Jansen, & van der Grift, 2017), dat het geloof in eigen kunnen in het eerste onderwijsblok geen invloed had op de studieprestaties in het eerste onderwijsblok. Tenslotte legde de kwalitatieve studie een meer complexe relatie bloot tussen geloof in eigen kunnen en studie-inzet, beïnvloedt door studieprestaties. Bijvoorbeeld studenten die weinig studie-inzet rapporteerden en relatief lage maar voldoende cijfers aan de universiteit behaalden, rapporteerden een toename van hun geloof in eigen kunnen. In andere woorden: vakken halen met weinig inzet verhoogde het academisch zelfvertrouwen van deze studenten. Daarentegen waren er ook studenten die een substantiële toename in studie-inzet rapporteerden en toch lage cijfers behaalden. Zij

vermeldden een substantiële afname van hun geloof in eigen kunnen. Deze resultaten suggereren dat het concept geloof in eigen kunnen tijdens de overstap naar het HO mogelijk meer als een uitkomst van een effectieve overstap kan worden beschouwd dan als een voorspeller van hoe goed studenten zullen overstappen, dat wil zeggen, gaan presteren in het HO.

Overstappen naar de universiteit: de rol van studie-inzet

Eerder onderzoek heeft aangetoond dat er gemiddeld gezien een positieve relatie bestaat tussen de inspanningen van studenten om te leren en hun academische prestaties (bijvoorbeeld Honicke & Broadbent, 2016); hoe meer studie-inzet, hoe hoger de studieprestaties. De resultaten in dit proefschrift laten zien dat studie-inzet ook in de overstap van VO naar HO een cruciale rol speelt. Zo blijkt ten eerste dat de studie-inzet voor de poort (i.e. in vwo-6) gerelateerd is aan de studie-inzet na de poort (i.e. in het eerste onderwijsblok op de universiteit). Ten tweede blijkt de studie-inzet voor de poort gerelateerd te zijn aan de prestaties na de poort. Ten derde laat de kwalitatieve studie zien dat studenten in de overstap van VO naar HO verschillende mate van studie-inzet vertonen (van Herpen, Meeuwisse, Hofman, Wolff, & Severiens 2018). In deze studie onderscheidde we vier studentprofielen. Een substantiële groep studenten vertoonde langdurig beperkte studie-inzet, maar behaalde nochtans voldoende. Deze noemden we de *Passive Gliders*. Studenten in het profiel *Passive Low Performers* vertoonden ook een beperkte studie-inzet tijdens de overstap (dus zowel in het laatste jaar op het vwo als in het eerste trimester op de universiteit) maar behaalden gemiddeld minder goede cijfers op de universiteit dan op het vwo. Studenten in het profiel *Active Gliders* rapporteerden daarentegen systematisch een positieve studie-inzet en ze behaalden gemiddeld goede cijfers op het vwo en op de universiteit. Verder profileerde een klein groepje studenten zich als *Negative Strugglers*: zij rapporteerden dat ze naar hun idee zich voldoende inzetten of zelfs meer aan het studeren waren dan op het vwo, maar zij behaalden beduidend lagere of zelfs te lage cijfers op de universiteit en verloren daarmee een substantieel vertrouwen in hun eigen kunnen. Middelbare scholen zouden het belang van jezelf inzetten voor leren kunnen stimuleren. Het lijkt relevant leerlingen inzicht te geven in dat je inzetten voor leertaken een positieve leereigenschap is en een indicatie dat men leert en groeit in plaats van dat het een indicatie zou zijn dat men niet slim genoeg is voor een leertaak (Dweck, 2006).

Ten vierde suggereren onze bevindingen dat de studie-inzet kan veranderen tijdens de transitie. Uit de kwalitatieve resultaten en bijvoorbeeld in een eerdere studie van Hockings, Thomas, Ottoway en Jones (2018) lijken studenten tijdens de overstap vast te houden aan hun oude leergewoonten. Maar zoals blijkt uit de quasi-experimentele

resultaten, kunnen studenten hun oude gewoonte ten aanzien van hun studie-inzet ook loslaten en een nieuwe mate van studie-inzet ontwikkelen. Anders gezegd, het lijkt mogelijk om de studie-inzet te resetten vlak voor de start van de opleiding middels een *Pre Academic Programme*, wat de overgang naar het HO zou kunnen vergemakkelijken. Toekomstig onderzoek zou kunnen bestuderen of die verandering in inzet te danken is aan het feit dat studenten die het *Pre Academic Programme* hadden gevolgd beter contact hadden met docenten en/of medestudenten.

Methodologische reflectie

De studies uitgevoerd in dit proefschrift dragen op verschillende manieren bij aan de kennis over hoe studenten de overstap van VO naar HO ervaren, en wat effectieve ondersteuning zou kunnen zijn. Door een mixed-method onderzoeksdesign te hanteren, ontwikkelden we een dieper begrip van hoe studie-inzet, geloof in eigen kunnen en studieprestaties zich ontwikkelen in individuele studenten en welke verschillen er kunnen zijn tussen studenten tijdens de overstap (Kyndt, Donche, Trigwell, & Lindblom-Ylänne, 2017; Willems, Noyens, Coertjens, van Petegem, & Donche, 2018). Daarnaast draagt dit proefschrift bij aan kennis over relevante vroege voorspellers van eerstejaarsstudiesucces, wat waardevol is voor (beleid over) selectie en matchingsactiviteiten. Onze bevindingen reflecteren dat eerder gevonden relaties tussen niet-cognitieve factoren (zoals studiekeuzemotivatie, studie-inzet, geloof in eigen kunnen) en studiesucces in het HO anders zouden kunnen functioneren ten tijde van de overstap. Tot slot bevat dit proefschrift als een van weinige in het onderzoekdomein een quasi-experimentele studie waarin wordt geconstateerd dat een overstapinterventie de studie-inzet zou kunnen veranderen, de interactie tussen studenten onderling en met docenten kan verbeteren en dat het positief kan bijdragen aan eerstejaarsstudiesucces.

Naast de sterke punten zijn er ook enkele beperkingen in het proefschrift. Een eerste beperking is de generaliseerbaarheid van de resultaten. Alle participanten hebben vrijwillig deelgenomen, waardoor een bepaalde mate van zelfselectie zou kunnen hebben plaatsgevonden. Hoewel we bijvoorbeeld geen verschillen vonden tussen de experimentele groep en de controlegroep met betrekking tot achtergrondkenmerken en pre-testvariabelen (zie van Herpen, 2019, hoofdstuk 4 en 5), sluit dit mogelijke selectie-effecten niet volledig uit. Toekomstig quasi-experimenteel onderzoek naar effectieve transitie-interventies zou bij voorkeur bestaan uit het at random toewijzen van geïnteresseerde studenten aan een experimentele groep of een controlegroep. Daarnaast kunnen de bevindingen beschreven in dit proefschrift niet zomaar worden gegeneraliseerd naar alle Nederlandse studenten, ondanks een gestratificeerde steekproef van studenten uit de regio Rotterdam. In hoeverre bijvoorbeeld de gevonden

studentprofielen en effecten van een *Pre Academic Programme* gelden voor studenten uit andere opleidingen en andere onderwijsniveaus (zoals hbo en mbo) verdiend nader onderzoek.

Ten tweede was dit proefschrift gericht op het bestuderen van niet-cognitieve factoren die door studenten kunnen worden verbeterd tijdens de overstap naar het HO zoals motivatie, studie-inzet, geloof in eigen kunnen en interactiegedrag. Deze keuze was gebaseerd op eerder onderzoek dat het belang aantoont van niet-cognitieve factoren voor academische prestaties (bijv. Hagenauer & Volet, 2014; Richardson et al., 2012; Robbins, Allen, Casillas, Peterson, & Le, 2006), naast traditionele cognitieve factoren zoals gemiddeld vwo-cijfer (Robbins et al., 2004). Onze bevindingen moeten echter worden beschouwd als onderdeel van meer complexe en dynamische puzzel die een succesvolle overgang van VO naar HO kan verklaren (Kyndt et al., 2017).

Ten derde was het *Pre Academic Programme* mogelijk te breed opgezet. De interventie hield rekening met verschillende aspecten, zoals het geloof in eigen kunnen van studenten, studie-inzet, interactiegedrag en het thuisvoelen in het HO. Hoewel deze constructen belangrijke onderdelen zijn van de transitiepuzzel, zouden de effecten van de interventie mogelijk groter kunnen zijn geweest als de interventie eenvoudiger en preciezer toegespitst was geweest op bijvoorbeeld één construct (zie Walton, 2014). Om een scherpe interventie uit te voeren heb je echter specifieke, goed onderbouwde theorie nodig over het onderliggende proces van de interventie (Walton, 2014). Deze transitietheorie ontvouwt zich op dit moment in de literatuur (bijv. Kyndt et al., 2017; Tight, 2014), waaraan dit proefschrift een belangrijke bijdrage doet.

Implicaties voor verder onderzoek

We bevelen replicatie van de studies uit dit proefschrift aan ten behoeve van de generaliseerbaarheid van de resultaten en het verminderen van de mogelijke invloed van zelfselectie op de resultaten. Het onderzoek naar studiekeuzemotieven dient bijvoorbeeld bij voorkeur te worden getoetst in meerdere cohorten en op diverse uitkomstmaten. Tevens zou kwalitatief onderzoek de rol van studiekeuzemotieven in de overstap van VO naar HO verder kunnen verduidelijken.

Daarnaast zou de kennis over de studentprofielen i.e. hoe studie-inzet, geloof in eigen kunnen en studieprestaties zich simultaan ontwikkelen bij studenten, kunnen worden verdiept door meerdere interviews te houden ten tijde van de studie in het HO. Tevens zou longitudinale kwantitatieve cohortonderzoek (zie bijvoorbeeld de growth model analyses van Coertjens et al., 2017b) kunnen verduidelijken welke combinatie van factoren bijdraagt aan een succesvolle overstap naar het HO.

De resultaten van dit proefschrift laten zien dat studie-inzet een centrale rol speelt in de overstap van VO naar HO. In de literatuur wordt studie-inzet gezien als een zichtbare uitdrukking van leerstrategieën, doelgerichtheid en motivatie (Robbins et al., 2006). Toekomstig onderzoek naar mogelijke verbanden tussen de theoretische concepten studie-inzet, leerstrategieën, doelgerichtheid en/of aanpassingsgedrag kan meer inzicht geven in hoe studenten zich ontwikkelen tijdens de overstap naar het HO.

Verder bevelen we aan dat in toekomstig onderzoek wordt bestudeerd hoe de transitie wordt ervaren in verschillende leeromgevingen. Studenten blijken bijvoorbeeld meer studievoortgang te boeken in probleemgestuurd onderwijs dan in een leeromgeving met voornamelijk hoorcolleges (Severiens & Schmidt, 2009). En de studie-inzet van studenten heeft een direct positief effect op studiesucces in een student-gecentreerde omgeving maar niet in een leeromgeving met voornamelijk hoorcolleges (Severiens, Meeuwisse & Born, 2015). Een verklaring hiervoor kan zijn dat kleinschalig, student-gecentreerd onderwijs de overstap van VO naar HO beter ondersteunt dan leeromgevingen met voornamelijk hoorcolleges doordat er bijvoorbeeld kwalitatief beter contact is tussen studenten en docenten. En als er beter contact is tussen studenten en docenten, zou dit mogelijk ook bijdragen aan de studie-inzet van studenten en hun geloof in eigen kunnen.

Tenslotte roept de interventie-studie nog enkele vragen voor vervolgonderzoek op. Zo werden studenten in de interventie verzocht een persoonlijke verklaring op te stellen over wat voor student zij zullen zijn. Studenten lazen deze verklaring hardop voor, wat een impact leek te maken op henzelf en op het publiek. Wat is de kracht van deze geschreven en uitgesproken verklaringen? En hoe is dit gerelateerd aan bijvoorbeeld verantwoordelijkheid nemen voor je eigen leergedrag en interactie met anderen in de leeromgeving? Naast deze vragen, is nader onderzoek wenselijk naar welke activiteiten welke factoren beïnvloeden voor een succesvolle overstap van de middelbare school naar het hoger onderwijs. Het effect van specifieke opdrachten op specifieke concepten zoals interactiegedrag, geloof in eigen kunnen en studie-inzet kunnen mogelijk de verbetering in studieprestaties nader verklaren (zie bijvoorbeeld Dweck, 2006; Walton & Brady, 2017).

Implicaties voor de onderwijspraktijk

De bevindingen gepresenteerd in dit proefschrift hebben verschillende praktische implicaties voor het ondersteunen van studenten tijdens de overstap naar de universiteit. Hieronder geven we vier suggesties die relevant zijn voor beleidsmakers, docenten en onderzoekers geïnteresseerd in de aansluiting VO-HO en studiesucces.

Stimuleer constructieve interactie met medestudenten en docenten

Eerder onderzoek heeft overtuigend aangetoond dat contact met docenten en medestudenten bijdraagt aan het academisch succes van studenten (bijvoorbeeld Brouwer, Jansen, Flache, & Hofman, 2016; Schneider & Preckel, 2017). Dit proefschrift voegt daaraan toe dat constructieve interactie met docenten en medestudenten kan worden bevorderd middels een interventie 'in de poort' (zie van Herpen, 2019, Hoofdstuk 4 en 5). Hoger onderwijsinstellingen kunnen zo een interventie overwegen om studenten bewust te maken dat de kwaliteit van hun interactie met anderen en daarmee hun prestaties op de universiteit worden beïnvloed door hun eigen persoonlijke percepties op situaties (Erhard, Jensen, & Granger, 2012; Walton & Brady, 2017; Zaffron & Logan, 2009). Dit bewustzijn van hun eigen perceptie kan mogelijke vooroordelen jegens andere studenten en docenten verminderen en kan hun vermogen om constructief contact te leggen met belangrijke anderen in de academische leeromgeving vergroten zodat bijvoorbeeld studie-gerelateerde en persoonlijke hulpvragen gemakkelijker bespreekbaar worden. Zo een interventie kan worden uitgevoerd voordat studenten op de universiteit beginnen om de overgang naar het HO te vergemakkelijken. De impact van meer constructief contact met medestudenten en docenten zou mogelijk verder kunnen worden vergroot als docenten en staf van een opleiding intensief betrokken zijn bij een dergelijke interventie. De interventie zou bijvoorbeeld kunnen worden geïntegreerd in het onderwijs en de eindtermen van een opleiding. Het mes van de interventie snijdt dan aan twee kanten; zowel de studenten als de docenten zijn meer bewust van hoe zij functioneren en communiceren in de leeromgeving, en hoe zij dit positief kunnen beïnvloeden om het studiesucces van studenten te bevorderen.

Geef studenten regelmatig (formatieve) feedback ter ondersteuning van hun geloof in eigen kunnen en studie-inzet

In dit proefschrift bleek dat het geloof in eigen kunnen van studenten tijdens de overstap naar de universiteit te dalen als studenten geen feedback op hun prestaties ontvangen. Als studenten wel feedback ontvingen, bijvoorbeeld in de vorm van cijfers, dan ondersteunde of verbeterde een positief cijfer het geloof in eigen kunnen bij studenten, terwijl een negatief cijfer het geloof in eigen kunnen verminderde. Samen laten deze resultaten het belang zien van feedback in de transitie naar het HO. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat feedback grote invloed heeft op hoe studenten leren en presteren (bijvoorbeeld Hattie & Timperley, 2007). Docenten in het HO zouden daarom moeten overwegen om naast een eindcijfer studenten in elke cursus regelmatig van (formatieve) feedback te voorzien (Brown, 2005). Feedback geeft studenten de beste indicatie van wat

voor soort inzet effectief is. Dit vergroot hun vertrouwen in hun eigen capaciteiten om goed te presteren op de universiteit, wat weer hun inzet voor leren en hun prestaties stimuleert (Schunk & Pajares, 2009).

Vorbereiden op een succesvolle overstap naar hoger onderwijs

In dit proefschrift vonden we geen verband tussen de studiekeuzemotieven van studenten gemeten in vwo-6 en hun latere studieprestaties in het eerste jaar op de universiteit. Het huidige Nederlandse onderwijsbeleid en de daarbij horende praktijken binnen hoger onderwijsinstellingen (zoals de matchingsactiviteiten) zijn echter deels gebaseerd op het idee dat studenten met de "juiste" motivatie beter presteren in het HO (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2015, p.2). Onze resultaten vragen om meer diepgaand onderzoek naar de toegepaste selectie- en matchingsprocedures om goed onderbouwd beleid te voeren voor het verhogen van het (eerstejaars) studierendement. Want als motivatie voor de poort geen relevante voorspeller is van studiesucces in het HO, hoe zou de overstap naar het HO dan wel kunnen worden ondersteund aan studenten? Kijkend naar het significante effect van het *Pre Academic Programme* op de interactievaardigheden van studenten, zou het mogelijk effectiever kunnen zijn om te investeren in het ondersteunen van dit soort vaardigheden bij aankomende studenten dan te focussen op hun studiemotivatie. De studiemotivatie lijkt het best te kunnen worden bevorderd na de poort wanneer studenten daadwerkelijk studeren aan de universiteit (zie bijvoorbeeld Guiffrida et al., 2013; Kennett, Reed, & Stuart, 2013).

Conclusie

Gezien de uitdagende overstap van de middelbare school naar de universiteit is in dit proefschrift bestudeerd hoe studenten kunnen worden gesteund om academisch succesvol te zijn in het eerste jaar. Een belangrijk resultaat is dat de overgang naar de universiteit op verschillende manieren door studenten wordt ervaren. Studenten konden worden geprofileerd als *Active Gliders*, *Passive Gliders*, *Passive Low Performers* en *Negative Strugglers*, op basis van hun inzet om te leren, geloof in eigen kunnen en behaalde prestaties. Deze profielen geven aan dat ondersteuning op maat tijdens de transitie mogelijk het meest effectief is om het studiesucces van eerstejaarsstudenten te verbeteren.

Daarnaast laat dit proefschrift zien dat de studie-inzet van studenten een belangrijke rol speelt tijdens de overstap naar de universiteit. De mate van inzet op de middelbare school bepaalt in welke mate studenten zich inzetten tijdens de eerste maanden op de universiteit. De studie-inzet lijkt te kunnen worden beïnvloed met een *Pre Academic*

Programme interventie dat erop is gericht studenten een vliegende start te geven aan de universiteit. Verder kan het *Pre Academic Programme* de kwaliteit van het contact dat studenten hebben met medestudenten en docenten verbeteren en hun studieprestaties verhogen. Tot slot geven de resultaten in dit proefschrift aan dat studenten verschillende redenen hebben om naar de universiteit te gaan (zoals loopbaanperspectief of voor persoonlijke ontwikkeling), maar dat deze redenen in het eerste jaar geen invloed lijken te hebben op hun academische succes. De onderwijspraktijk dient hier rekening mee te houden bij het ondersteunen van het studiekeuzeproces van aanstaande studenten.

Literatuur

- Baars, G.J.A. (2009). *Factors related to student achievement in medical school* (proefschrift). Den Haag: Uitgeverij LEMMA. ISBN: 978-90-5931-521-1.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York, NY: Freeman.
- Brouwer, J., Jansen, E., Flache, A., & Hofman, A. (2016). The impact of social capital on self-efficacy and study success among first-year university students. *Learning and Individual Differences, 52*, 109–118.
- Brown, S. (2005). Assessment for learning. *Learning and Teaching in Higher Education, 1*, 81–89.
- Cabrera, N.L., Miner, D.D., & Milem, J.F. (2013). Can a Summer Bridge Program Impact First-Year Persistence and Performance?: A Case Study of the New Start Summer Program. *Research in Higher Education, 54*, 481–498.
- Coertjens, L., Brahm, T., Trautwein, C., & Lindblom-Ylänne, S. (2017a). Students' transition into higher education from an international perspective. *Higher Education, 73*(3), 357–369.
- Coertjens, L., Donche, V., De Maeyer, S., van Daal, T., & Van Petegem, P. (2017b). The growth trend in learning strategies during the transition from secondary to higher education in Flanders. *Higher Education, 73*(3), 499–518.
- Dweck, C.S. (2006). *Mindset. How you can fulfil your potential*. London, UK: Constable & Robinson.
- Erhard, W., Jensen, M.C., & Granger, K.L. (2012). Creating Leaders: An Ontological/Phenomenological Model. In: S.A. Snook, R. Khurana, & N. Nohria (Eds.), *The Handbook of Teaching Leadership* (pp. 245–262). Los Angeles: Sage.
- Gale, T., & Parker, S. (2014). Navigating change: a typology of student transition in higher education. *Studies in Higher Education, 39*(5), 734–753. <https://doi.org/10.1080/03075079.2012.721351>
- Guay, F., & Vallerand, R.J. (1996). Social Context, students' motivation, and academic achievement: towards a process model. *Social Psychology of Education, 1*, 211–233. <https://doi.org/10.1007/BF02339891>
- Guiffrida, D.A., Lynch, M.F., Wall, A.F., & Abel, D.S. (2013). Do Reasons for Attending College Affect Academic Outcomes?: A Test of a Motivational Model From a Self-

- Determination Theory Perspective. *Journal of College Student Development*, 54(2), 121–139.
- Hagenauer, G., & Volet, S.E. (2014). Teacher-student relationship at university: an important yet under-researched field. *Oxford Review of Education*, 40(3), 370–388.
- Harvey, L., Drew, S., & Smith, M. (2006). *The first-year experience: a review of literature for the Higher Education Academy*. York, UK: Higher Education Academy.
- Hatch, D.K., & Bohlig, E.M. (2016). An Empirical Typology of the Latent Programmatic Structure of Community College Student Success Programs. *Research in Higher Education*, 57(1), 72–98.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112.
- Hockings, C., Thomas, L., Ottaway, J., & Jones, R. (2018). Independent learning – what we do when you’re not there. *Teaching in Higher Education*, 23(2), 145–161.
- Honnicke, T., & Broadbent, J. (2016). The influence of academic self-efficacy on academic performance: A systematic review. *Educational Research Review*, 17, 63–84.
- Inspectie van het Onderwijs (2017). *De staat van het onderwijs*. Onderwijsverslag 2015-2016. Utrecht, the Netherlands. <https://www.onderwijsinspectie.nl/binaries/onderwijsinspectie/documenten/rapporten/2017/04/12/staat-van-het-onderwijs-2015-2016/Staat+van+het+Onderwijs+geheel.pdf>
- Kember, D., Hong, C., & Ho, A. (2008). Characterizing the motivational orientation of students in higher education: a naturalistic study in three Hong Kong universities. *British Journal of Educational Psychology*, 78, 313–329.
- Kennett, D.J., Reed, M.J., & Stuart, A.S. (2013). The impact of reasons for attending university on academic resourcefulness and adjustment. *Active Learning in Higher Education*, 14(2), 123–133.
- Keup, J.R. (2005). The Impact of Curricular Interventions on Intended Second Year Re-Enrollment. *Journal of College Student Retention: Research, Theory and Practice*, 7(1), 61–89.
- Kyndt, E., Donche, V., Trigwell, K., & Lindblom-Ylänne, S. (Ed.). (2017). *Higher education transitions: theory and research*. Taylor & Francis.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap (2015). *De waarde(n) van weten: Strategische Agenda Hoger Onderwijs en Onderzoek 2015-2025*. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/hoger-onderwijs/documenten/beleidsnota-s/2015/07/07/de-waarde-n-van-weten-strategische-agenda-hoger-onderwijs-en-onderzoek-2015-2025>
- Porter, S.R., & Swing, R.L. (2006). Understanding how first-year seminars affect persistence. *Research in Higher Education*, 47(1), 89–109.
- Richardson, M., Abraham, C., & Bond, R. (2012). Psychological Correlates of University Students Academic Performance: A systematic Review and Meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 138(2), 353–387.
- Robbins, S.B., Lauver, K., Le, H., Davis, D., Langley, R., & Carlstrom, A. (2004). Do psychosocial and study skill factors predict college outcomes? A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 130(2), 261–288.

- Robbins, S.B., Allen, J., Casillas, A., Peterson, C.H., & Le, H. (2006). Unraveling the differential effects of motivational and skills, social, and self-management measures from traditional predictors of college outcomes. *Journal of Educational Psychology, 98*(3), 598–616.
- Sablan, J.R. (2014). The Challenge of Summer Bridge Programs. *American Behavioral Scientist, 58*(8), 1035–1050.
- Schneider, M., & Preckel, F. (2017). Variables associated with achievement in higher education: A systematic review of meta-analyses. *Psychological Bulletin, 143*(6), 565–600.
- Schunk, D.H., & Pajares, F. (2009). Self-efficacy Theory. In A. Wentzel, K.R. Wigfield (Ed.), *Handbook of motivation at school* (pp. 35–53). New York, NY: Routledge.
- Severiens, S., Meeuwisse, M., & Born, M. (2015). Student experience and academic success: comparing a student-centred and a lecture-based course programme. *Higher Education, 70*(1), 1-17.
- Severiens, S.E., & Schmidt, H.G. (2009). Academic and social integration and study progress in problem based learning. *Higher Education, 58*, 59–69.
- Tight, M. (2014). Discipline and theory in higher education research. *Research Papers in Education, 29*(1), 93–110.
- Tinto, V. (2012). *Completing college: Rethinking institutional action*. Chicago, IL: The University of Chicago Press.
- Vallerand, R.J., Fortier, M.S., & Guay, F. (1997). Self-determination and persistence in a real-life setting: Toward a motivational model of high school dropout. *Journal of Personality and Social Psychology, 72*(5), 1161–1176.
- Vallerand, R.J., Pelletier, L.G., Blais, M.R., Brière, N.M., Senécal, C., & Vallières, E.F. (1993). On the assessment of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education: Evidence on the concurrent and construct validity of the Academic Motivation Scale. *Educational and Psychological Measurement, 53*(1), 159–172. <https://doi.org/10.1177/0013164493053001018>
- van Herpen, S.G.A. (2019). *A Head Start into Higher Education. How students academically prepare and adjust for a successful transition into university* (proefschrift). ISBN 978-94--028-1487-3. Rotterdam: Erasmus University Rotterdam.
- van Herpen, S.G.A., Meeuwisse, M., Hofman, W.H.A., Wolff, R.P., & Severiens, S.E. (2018). *Changes in effort, academic self-efficacy and performance during the transition into higher education: four student profiles of academic adjustment*. Manuscript submitted for publication.
- van Herpen, S.G.A., Meeuwisse, M., Hofman, W.H.A., Severiens, S.E. (2019). A head start in higher education: the effect of a transition intervention on interaction, sense of belonging, and academic performance. *Studies in Higher Education, 45*(4), 862-877. <https://doi.org/10.1080/03075079.2019.1572088>
- van Herpen, S.G.A., Meeuwisse, M., Hofman, W.H.A., Severiens, S.E., & Arends, L.R. (2017). Early predictors of first-year academic success at university: pre-university effort, pre-university self-efficacy, and pre-university reasons for attending

- university. *Educational Research and Evaluation*, 23(1–2), 52–72. <https://doi.org/10.1080/13803611.2017.1301261>
- van Rooij, E.C.M., Jansen, E.P.W.A., & van de Grift, W.J.C.M. (2017). First-year university students' academic success: the importance of academic adjustment. *European Journal of Psychology of Education*, 33, 749-767. <https://doi.org/10.1007/s10212-017-0364-7>.
- Vlaamse Regering (2014). *Werkgroep studievoortgangsbewaking, eindrapportage 2014*. <https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Rapport-Studievoortgangsbewaking.pdf>
- Walton, G.M., & Brady, S.T. (2017). The many questions of belonging. In A. J. Elliot, C.S. Dweck, & D.S. Yeager (Eds.), *Handbook of Competence and Motivation. Theory and Practice* (pp. 386–420). New York, NY: Guilford Press.
- Walton, G.M. (2014). The New Science of Wise Psychological Interventions. *Current Directions in Psychological Science*, 23(1), 73–82.
- Willems, J., Noyens, D., Coertjens, L., van Petegem, P., & Donche, V. (2018). Studiesucces voorspellen in het eerste jaar hoger onderwijs: een kwestie van wikken en wegen? In D. Glastra, F., & van Middelkoop (Ed.), *Studiesucces in het hoger onderwijs: van rendement naar maatschappelijke relevantie*. Delft: Edubron.
- Zaffron, S., & Logan, D. (2009). *The three laws of performance: rewriting the future of your organization and your life*. San Francisco: Jossey-Bass.